

Звук и бука

1

- Звук
  - Карактеристике звука
  - Осећај звука
- Бука
  - Карактеристике и врсте буке
  - Ризици од буке
  - Заштита од буке

2

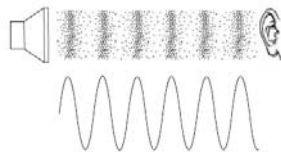

Карактеристике звука

- Таласна дужина
- Фреквенција
- Брзина звука
- Енергија звука и интензитет

Slika 7.1: Prostiranje zvučnog talasa od izvora do uha, praćeno prostoperiodičnim oscilacijama gustine i pritiska u sredini.

$$\lambda = \frac{u}{\nu}, \quad u = \sqrt{\frac{\gamma P}{\rho}}, \quad I = \frac{E}{St}$$

3

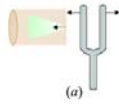

Осећај звука - спектар

- тон (периодичан)
  - прост
  - сложен – може да се разложи на просте
- шум – није периодичан и не може да се разложи на просте тоне

- разлагањем се добија **спектар**
- ако нас интересују амплитуде за разне фреквенције добија се **амплитудни спектар**
- тон – спектар је линијски – једна или више фреквенција
  - једна фреквенција- прост тона
  - више фреквенција – сложени тон

4

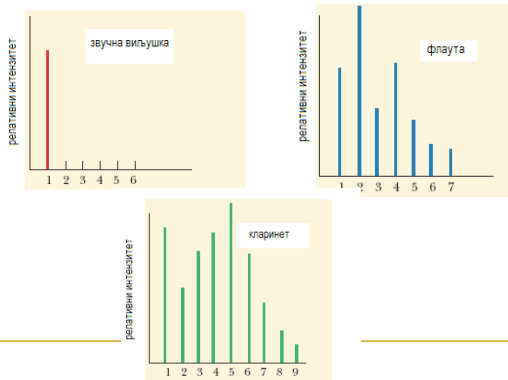

Хармонијска анализа – откривање хармоника који су садржани у тону

5

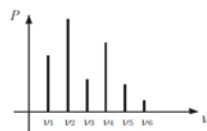

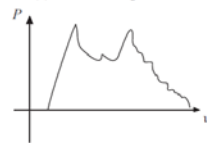
Осећај звука

- Инфразвук и ултразвук

(a) линијски спектар сложеног звука

(b) континуални спектар шума

Slika 7.2: Spektri složenog tona i šuma.

6

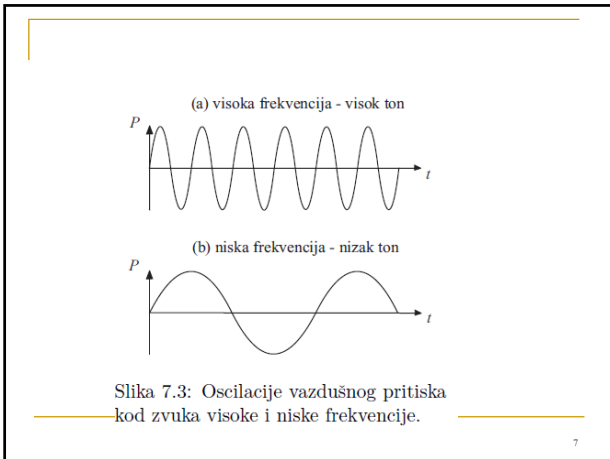

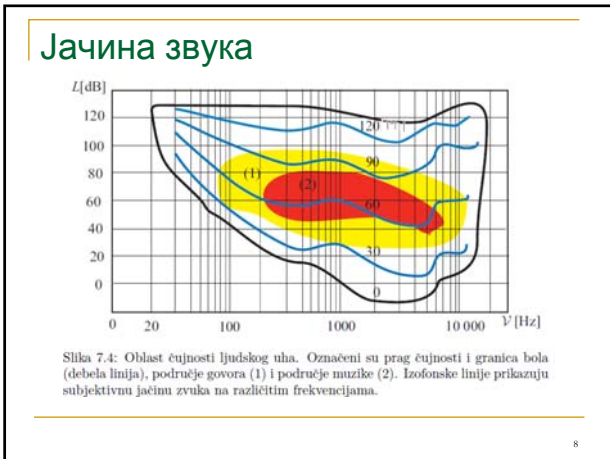

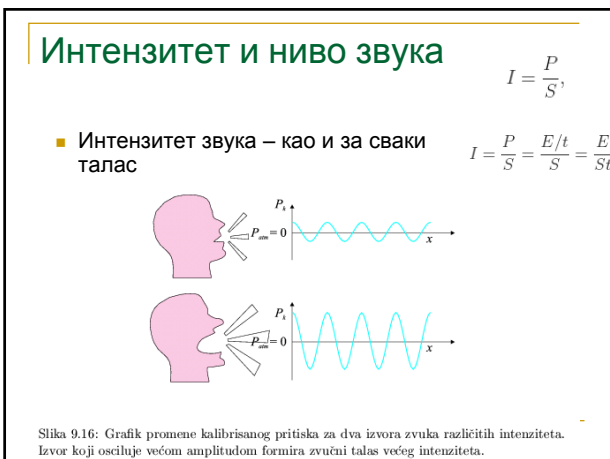

Интензитет звука и ниво звука

- граничне вредности интензитета
  - праг чујности (на 1000 Hz) $I_0 = 10^{-12} \text{ W/m}^2$.
  - праг бола $I = 1 \text{ W/m}^2$.
- реакција људског уха није таква да може да прави разлику у толиком распону и на такав начин (преко интензитета – распон је 10^{12})
- људско уво реагује логаритамски – уводи се нова величина – ниво звука

$$L(\text{dB}) = 10 \log_{10} \left(\frac{I}{I_0} \right),$$

10

---

primer/efekat

	I (W/m^2)	L (dB)
праг чујности	1×10^{-12}	0
шуштанje лишћа	1×10^{-11}	10
шaпутанje на 1 m удаљености	1×10^{-10}	20
тишина у кући	1×10^{-9}	30
просечна бука у кући	1×10^{-8}	40
просечна бука у канцеларији, лагана музика	1×10^{-7}	50
разговор	1×10^{-6}	60
бучна канцеларија, густ саобраћај	1×10^{-5}	70
гласно одвртнo радио	1×10^{-4}	80
унутрашњост метроа (последиче приликом дузе изложености)	1×10^{-3}	90
најбућније фабрике (последиче приликом изложености 8 h дневно)	1×10^{-2}	100
последиче приликом изложености 30 min дневно	1×10^{-1}	110
праг бола, гласни рок концерти, пнеуматски чекић удаљен 2 m		
(последиче приликом изложености у трајању од секунде)	1	120
млазни авион на 30 m удаљености	1×10^2	140
пучање бубне опне	1×10^4	160

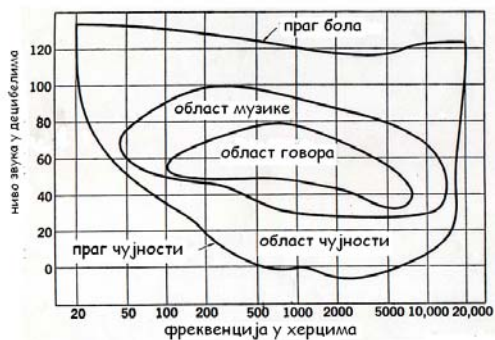

12

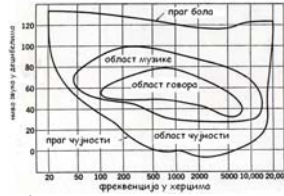

- Скала у dB одговара само приближно субјективном осећају промене јачине звука
- Разлог је у фреквентној зависности прага чујности (и бола)
- Мерење – два звука истог нивоа од 20 dB,
  - на фреквенцији 100 Hz не чујемо
  - на фреквенцији 1000 Hz спада у област чујности
- **Закључак: треба увести нову величину која описује субјективну реакцију на одређене звукове**

13

Субјективна јачина звука

- Јединица је фон.
- Звучни таласи које перцепирамо као једнако гласне имају исту вредност субјективне јачине звука (имају једнак број фона)

14

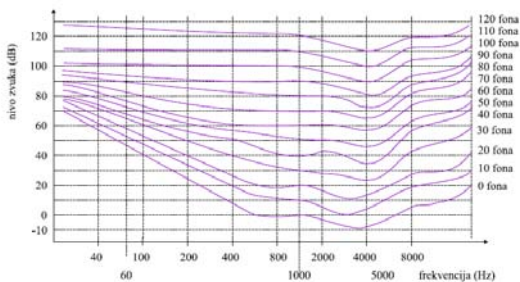

Крива гласности звука

Slika 9.32: Veza subjektivne jačine zvuka u fonima i nivoa zvuka u decibelima za osobu koja normalno čuje. Fon i decibel su, po definiciji, jednaki na frekvenciji od 1 000 Hz.

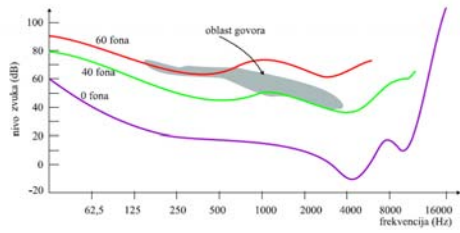

Крива гласности звука

Slika 9.33: Osećena oblast odgovara frekvencijama i nivou intenziteta normalnog govora.

16

- Тонове испод 0 фона већина људи не чује (звук нивоа 60 dB и 40 Hz се практично не чује)
- Крива од 0 фона представља границу изнад које просечан човек чује
- Можемо да чујем чак и звук нивоа испод 0 dB али само на одређеним фреквенцијама! (нпр. -3 dB и 5 000 Hz)

17

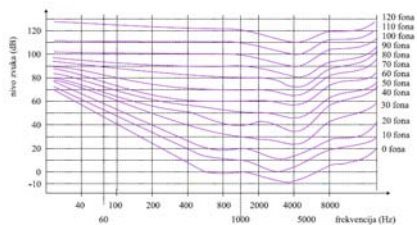

Slika 9.32: Veza subjektivne jačine zvuka u fonima i nivoa zvuka u decibelima za osobu koja normalno čuje. Fon i decibel su, po definiciji, jednaki na frekvenciji od 1 000 Hz.

- Све криве гласности имају минимум између 2 000 и 5 000 Hz
  - Чуло слуха је ту најосетљивије

18

Бука

- Физичка разлика звука и буке не постоји
- Акустичка енергија која неповољно утиче на људе – нежељен и непријатан звук
  - Природни и
  - Вештачки извори

Slika 7.5: Fonometar.

19

Дозвољени нивои звука/буке

Tabela 13.7

Vrsta delatnosti	L (dB)
najgrublji fizički rad	90
rutinski rad mentalnog karaktera	70
rad koji zahteva koncentraciju	55
vrhunska intelektualna delatnost	35

20

Ризици од буке

- Ефекти изложености буци
  - Узнемиреност
  - Физиолошки ефекти
  - Оштећење слуха
  - Смањење радних перформанси
  - Утицај на нервни систем
  - Неиспаваност
  - Оштећење материјала

21

Заштита од буке

- Закон о заштити од буке у животној средини, Службени гласник Републике Србије, број 36/09 и 88/10.

22

Заштита од буке

- Контрола на извору буке
  - Редукција нивоа буке из уређаја у домаћинству
  - Редовно одржавање и подмазивање машина
  - Контрола производње звука
  - Забрана употребе јаких звучника
  - Оптималан избор машина и алата
  - Регулација саобраћаја
- Звучне препреке
- Употреба заштитних материјала
  - Апсорбују звук/буку

Slika 7.6: Zvučna prepreka duž auto puta.

23

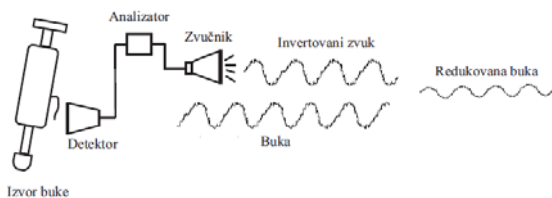

Заштита од буке – активна редукција буке

Slika 7.7: Aktivna redukcija buke.

24
